

СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ РИНКИ

Костенко Т.А., Стоколюк В.В., Заволока Л.О.

Університет митної справи та фінансів

У статті була розкрита сутність терміну «фінансовий ринок». Проаналізовано особливості функціонування сучасних фінансових ринків. Також виявлено основні тенденції в механізмах здійснення угод та їх сучасних інструментах. Був проведений порівняльний аналіз сучасних фінансових ринків, а також територіальний аналіз 10 найбільших фондових бірж. Були описані шляхи вдосконалення функціонування фінансових ринків.

Ключові слова: фінансовий ринок, інвестор, фінансові активи, біржа, капіталізація.

Постановка проблеми. Сучасні фінансові ринки – дуже важливі рушійні сили розвитку та інновацій в реальній економіці. Ефективні фінансові ринки здатні перерозподіляти капітали в сторону перспективних секторів, перспективних компаній і унікальних бізнес-ідей від малоефективних галузей. Цю роль легко побачити, коли мова йде, наприклад, про венчурному капіталі, який підтримує інноваційні стартапи, але важливими залишаються і використання можливостей фінансової підтримки традиційних галузей та раніше створених компаній. За останнє десятиліття відбулися динамічні зміни в технологіях здійснення угод на ринках, в використовуваних інструментах. Тому для того, щоб розуміти перспективи розвитку фінансових ринків та використовувати їх нові можливості необхідно визначити та систематизувати основні сучасні тенденції їх розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток сучасних фінансових ринків досліджувалася в роботах багатьох провідних закордонних та вітчизняних фахівців. Питання змін в структурах ринків висвітлені в працях Р. Бачо, М. Бурмаки, Ж. Гарбар, А. Даниленка, В. Корнеєва, Д. Лук'яненко, В. Лук'янова, О. Мозгового, Р. Сіржука, Н. Шапран та інших авторів.

Втім, і роботизація і зміни, що відбуваються на фінансових ринках, вимагають додаткового дослідження в контексті впливу сучасних технологій та ноу-хау.

Постановка завдання. Завдання полягає у визначенні особливостей функціонування сучасних фінансових ринків та обґрунтуванні перспектив діяльності суб'єктів на ринках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий ринок – це широкий термін, що описує будь-який ринок, на якому покупці та продавці беруть участь в торгівлі активами, такими як акції, облігації, валюти та деривативи. Фінансові ринки зазвичай визначаються прозорими ці-

нами, основними правилами торгівлі, витратами і зборами та ринковими силами, що визначають ціни на цінні папери, які торгуються.

Сучасний фінансовий ринок є настільки складним з точки зору функціонуючих на ньому інституцій та інструментарних характеристик, що виникає питання щодо його кількісних оцінок. Проте домінування корпоративного сектору в архітектоніці сучасної економіки визначає необхідність першочергового аналізу саме ринку корпоративних цінних паперів як базису сучасного фінансового ринку [1].

Фінансові ринки можна знайти майже в кожній країні світу. Деякі з них дуже маленькі, всього лише кілька учасників, в той час як інші – як Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE) і ринок Форекс – торгують на трильйони доларів в день.

Інвестори мають доступ до великої кількості фінансових ринків і бірж, які представляють широкий спектр фінансових продуктів. Деякі з цих ринків завжди були відкриті для приватних інвесторів; інші залишалися виключною сферою великих міжнародних банків і фінансових професіоналів до самого кінця двадцятого століття. Географічні особливості функціонування фінансових ринків ми можемо проаналізувати на основі дослідження тенденцій, що спостерігаються на міжнародному ринку цінних паперів.

Динаміка обсягів капіталізації міжнародних ринків цінних паперів (табл. 1), вказує на нестійкі тенденції їх зміни. Разом з тим, спостерігається загальне нарощування капіталізації на 59,7% у 2017 р. порівняно з 2012 р.

Порівняльний аналіз міжнародних ринків (Американського, Азіатсько-Тихоокеанського та ринку країн Європи, Африки та Близького Сходу) вказує на поступову втрату лідерства Американського ринку (його частка скоротилась з 42,5% у 2012 р. до 41,9% у 2017 р.), значне зростання Азіатсько-Тихоокеанського ринку (його частка зросла з 31,0% у 2012 р. до 35,9% у 2017 р.).

Таблиця 1

Динамізм капіталізації міжнародних ринків цінних паперів у період 2013-2017 рр. (в розрізі біржової торгівлі) [13]

Міжнародний ринок	Період дослідження					
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Американський, млрд дол	23193	28 299	30 269	27 943	30 964	36 486
Азіатсько-Тихоокеанський, млрд дол	16929	18 521	21 082	23 141	24 442	31 266
Європа, Африка, Близький Схід, млрд дол	14447	18 224	16 477	15 876	15 640	19 409
Разом, млрд дол	54570	65 044	67 828	66 960	71 046	87 161

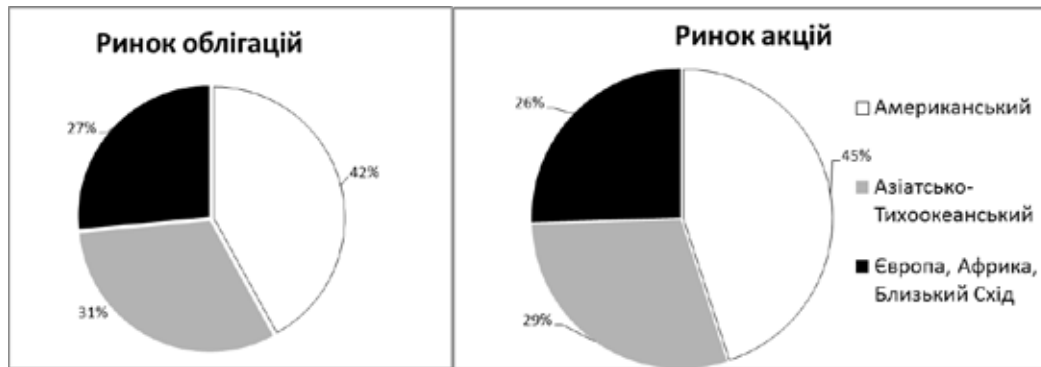

Рис. 1. Географічна структура міжнародного ринку цінних паперів за його інструментами у 2017 р.

Як стверджують фахівці компанії Marsh & McLennan, європейський ринок цінних паперів залишається принципово відмінним від американського, на що вказує відставання першого в багатьох відношеннях, зокрема у використанні власного капіталу для фінансування компаній, поширеності венчурного капіталу та відносній частці IPO [14, с. 2].

Підтвердженням даної гіпотези є аналіз структури міжнародних ринків акцій та облігацій. Так, ринок облігацій характеризується найбільшою питомою вагою Американського ринку цінних паперів, яка становить близько 42,0%. Питома вага Азіатсько-Тихоокеанського регіону становить 31,5%. Найменша питома вага припадає на Європу, Африку та Близький Схід – 26,5% (рис. 1).

На міжнародному ринку акцій ситуація інша: питома вага Американського регіону має найбільше значення і становить 45,0%. Питома вага Європи, Африки та Близького Сходу становить 29,5%. Найменшу питому вагу займає Азіатсько-Тихоокеанський регіон, що становить 25,5%.

Наступною особливістю сучасного міжнародного ринку цінних паперів є зростання ролі бірж, які розташовані в Американському регіоні. Так, підтвердженням даної тенденції став територіальний аналіз 10 найбільших фондових бірж (табл. 2).

Загальна капіталізація Американського ринку цінних паперів у топ-10 бірж світу становила 28835 млрд дол. Натомість, найбільша кількість бірж у ньому з Азіатсько-Тихоокеанського ринку (загальна капіталізація яких складає 14081 млрд дол).

Результати дослідження показали, що найбільше зростання обсягів капіталізації в період 2012-2017 рр. спостерігалось в Американському регіоні, зокрема на Нью-Йоркській фондовій біржі, незважаючи на відносно відхилення в розмірі 36,5%, її абсолютна динаміка становила 5137 млрд дол, що значно перевищило показники інших фондових бірж. Що стосується Європи, Африки та Близького Сходу, то в даному регіоні найкраща динаміка спостерігалася на Лондонській фондовій біржі. Азіатсько-Тихоокеанський ринок цінних паперів характеризує помірне зростання. Відтак, на міжнародних ринках цінних паперів спостерігаємо зростання ринкової капіталізації основних фондових бірж. Даний тренд пояснюється з двох позицій: зростання ціни акцій та зростання кількості випущених акцій.

Отже, міжнародний фінансовий ринок можна представити як механізм, який дозволяє здійснювати обмін фінансових активів між країнами і який формує ціни на них. Розвиток технологій передавання інформації, нові засоби платежів

Таблиця 2

Топ-10 бірж світу з найбільшою капіталізацією станом на 2017 рік [12]

Міжнародний ринок	Місце в рейтингу	Назва біржі	Обсяг капіталізації, млрд дол		Роки існування	Кількість компаній, які розміщують свої цінні папери
			2012	2017		
Американський	1	New York Stock Exchange	14086	19 223	224	2400
	2	NASDAQ	4582	6831	45	3058
	8	Toronto Stock Exchange	2139	2781	155	1524
Азіатсько-Тихоокеанський	4	Tokyo Stock Exchange	3681	4485	138	2292
	5	Shanghai Stock Exchange	2547	3986	26	1041
	6	Hong Kong Stock Exchange	2832	3325	125	1866
	9	Shengshen Stock Exchange	2102	2285	29	1420
Європа, Африка, Близький Схід	3	London Stock Exchange	3397	6187	215	3041
	7	Euronext	2832	3321	16	1299
	10	Frankfurt Stock Exchange	1395	1766	431	3769

та активів вносять значні корективи в механізм функціонування сучасних фінансових ринків. Нижче розглянемо такі нові тенденції.

Сьогодні, з появою електронних торговельних систем фінансові ринки можуть бути структуровані різними способами. Історично склалося так, що вони були фізичними місцями зустрічі, в яких економічні агенти могли зустрічатися і торгівля відбувалася на основі оголошення (вигукання) цін. Сьогодні багато фінансових ринків втратили цей механізм торгівлі. Замість цього ціни відображаються в мережі комп'ютерних екранів, а активи купуються і продаються одним клацанням миші або без будь-якого втручання людини. У таких випадках ринок стає все більш віртуальним, оскільки фізична близькість між трейдерами більше не потрібна для початку торгівлі активами.

Незважаючи на це зміна фізичної конфігурації фінансових ринків, обґрунтування для створення фінансових ринків залишається таким же, як і раніше. Фінансові ринки існують як засіб перерозподілу ризику від більш ризикованого до менш небезпечного. Певний ризик пов'язаний з володінням будь-якими фінансовими активами, оскільки вартість цих активів може знецінитися. Чим більш ризиковано володіти активами, тим більше вони будуть прагнути використовувати фінансові ринки для пошуку посередника, який готовий прийняти цей ризик від їхнього імені. Це, звичайно, не буде безрезультатним заняттям. Готовність посередника прийняти частину ризику, втіленого в активі, має бути винагороджена шляхом сплати частини прибутку [5].

Це, наприклад, принцип, за допомогою якого гроші використовуються на ринку капіталу, щоб надати ресурси для інвестиції в нові виробничі потужності. Інвестор з резервами готівки може віддати перевагу вкладати ці гроші в актив, який має для нього мінімальний ризик – скажімо, процентний банківський рахунок, який є надзвичайно безпечним активом, оскільки у банку майже нульовий ризик дефолту. В якості альтернативи, ці інвестори можуть зробити свої гроші доступними для підприємців через ринок капіталу [5].

Підприємці приходять на ринок капіталу, щоб залучити додаткові ресурси, коли у них недостатньо власних коштів для фінансування своєї діяльності, і вони будуть шукати інвесторів для прийняття деяких з властивих ризиків у їх підприємницької діяльності. Інвестори, які надають свої гроші таким чином, явно вимагають відшкодування, тобто плати за додаткові ризики, які вони беруть, і ця компенсація приймає форму більш високого прибутку, ніж буде доступна з менш ризикованих інвестицій. Підприємець повинен оплатити цей ризик, виплачуючи дохід вище, ніж інвестор міг би заробляти від простого банківського рахунку.

Ще однією характерною особливістю сучасних міжнародних фінансових ринків є домінування спекулятивного мотиву для зберігання активів. Після лібералізації торгівлі фінансовими активами з 1970-х років фінансові ринки все частіше ставали ареною спекуляцій.

Сучасні фінансові ринки вже давно перетворилися на майданчики для спекуляцій, привертаючи увагу людей, які бажають добре заробити в стислі терміни.

Крім фондового ринку є так само найліквідніша торгова площа в світі, відома під назвою Forex. Це міжнародний валютний ринок, який працює цілодобово. Forex вважається відносно молодим ринком, що налічує всього кілька десятків років, якщо порівнювати його з фондовими майданчиками. Валютний ринок привертає увагу спекулянтів з усіх куточків планети своєю величезною ліквідністю, доступністю і цілодобовою роботою.

В останні роки став набирати новий фінансовий інструмент, офіційно прийнятий чиказької біржею в 2008 році, який був названий бінарним опціоном. За кілька років ринок бінарних опціонів став однією з головних майданчиків для торгівлі спекулянтів.

Кілька найбільш важливих відмінних рис бінарних опціонів:

- прибутковість завжди фіксована і не залежить від ступеня зміни ціни;
- ризики завжди строго обмежені;
- можна торгувати різними інструментами, наприклад, акціями, валютами, товарами;
- термін «життя» опціону завжди заздалегідь обмежений;
- не потрібні ніякі програми для торгівлі.

На «бінарний ринок» приходять не тільки люди, раніше нічого не мали спільного з фінансовими ринками, але і трейдери, які торгують на Forex і інших майданчиках. Це не дивно, адже всього за 30 сек. – 5 хв. можна заробити близько 80-85% від вартості бінарного опціону, правда, ризики так само високі.

На сьогоднішній день можна укласти угоди з мобільних пристроїв, передавати гроші в управління професіоналам, отримувати прибуток, не виходячи з дому. З кожним роком ринки пропонують все нові і нові можливості, а бінарні опціони при цьому виступають в ролі кращого доказу боротьби за клієнта.

Найбільш відмінною рисою сучасних фінансових ринків є їх роботизація. Сьогодні фінансові ринки все більш автоматизують завдання, які раніше виконувалися людьми. Незважаючи на те, що автоматизація проводиться в ім'я більш низьких витрат і підвищення ефективності, скорочення людського взаємодії може завдати шкоди інформативності ринкових цін.

Потенційним недоліком широкомасштабної автоматизації є маргіналізація інших джерел інформації, які за своєю природою не можуть бути автоматизовані, наприклад, особисті зустрічі між інвесторами та керівниками компаній [6].

Розуміння потенційного компромісу між владними і придбанням інформації і чистим ефектом автоматизації для ефективності ринку має важливі наслідки для кожного інвестора. Якщо ринки ефективні, і вся або велика інформація миттєво потрапляє в ціни по автоматичним алгоритмам, тоді найкращий підхід – утримувати індексні фонди, також відомі як пасивне інвестування. Якщо, з іншого боку, залишається досить багато прихованої інформації, доступ до якої може отримати тільки людина, тоді фундаментальний аналіз фірм, за якими слід активне інвестування, повинен як і раніше мати місце на фінансових ринках.

Дослідження сучасних ринків показують, що фрагментація і швидка торгівля підвищують ліквідність і ефективність цін. Проте, швидкість ро-

бить ринки непрозорими, а довгострокові інвестори відчувають себе експлуатованими швидкими трейдерами. Крім того, багато інвесторів побоюються, що складність сучасних фінансових ринків робить їх менш надійними і менш стійкими [7].

Висновки. Найбільш вагомим серед міжнародних фінансових ринків сьогодні залишається міжнародний ринок цінних паперів. Аналіз його розвитку показав певні відмінності, які пов'язані з географічним фактором. Так, найбільш розвиненим є ринок цінних паперів Америки, рівень розвитку якого є вищим від європейського та азіатського. Прогнозується збереження даної тенденції впродовж наступних років. Для міжнародних ринків цінних паперів характерним також є створення нових фондових бірж з подальшим збільшенням їх вагомості, стрімке зростання капіталізації найбільших фондових бірж, що свідчить про стійке зростання економіки країн, в яких вони функціонують.

Отже, необхідними умовами для вдосконалення функціонування фінансових ринків є:

- автоматизація та розвиток інформаційних технологій, які призводять до значних змін на міжнародному фінансовому ринку;
- зміна формату взаємодії між учасниками фінансового ринку;
- посилення ролі фінансового інжинірингу;
- зміна принципів функціонування інституцій інфраструктури фінансового ринку;
- використання нових фінансових інструментів;
- підвищення довіри до сучасних ринків;
- зміни в законодавчо-правовій базі в деяких країнах (наприклад, Україна).

Тому, для успішної діяльності на сучасних міжнародних та національних фінансових ринках, важливо враховувати зазначенні інновації та крокувати з часом у ногу.

Список літератури:

1. Стеценко Б.С. Особливості постіндустріальної організації фінансових ринків / Б.С. Стеценко // Інвестиції: практика 22 та досвід. – 2017. – № 15. – С. 21-26.
2. Market Highlights [Електронний ресурс] / World Federation of Exchanges (March 21, 2018). – Режим доступу: <https://www.world-exchanges.org/home/index.php/statistics/market-highlights>.
3. Strengthening Europe's Position In Global Capital Markets [Електронний ресурс] / Oliver Wyman. – Режим доступу: http://www.oliverwyman.com/content/dam/oliverwyman/v2/publications/2017/jun/Strengthening_Europes_Position_in_Global_Capital_Markets.pdf.
4. Desjardins J. The 20 largest stock exchanges in the world [Електронний ресурс] / VISUAL CAPITALIST (April 10, 2017). – Режим доступу: <http://www.visualcapitalist.com/20-largest-stock-exchanges-world/>.
5. Matthew Watson Financial market [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.britannica.com/contributor/Matthew-Watson/9345867>.
6. Björn Hagströmer Human Interaction in Automated Financial Markets [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sbs.su.se/english/research/research-sections/finance/research-projects/human-interaction-in-automated-financial-markets-1.290265>.
7. Financial Market Microstructure [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sbs.su.se/english/research/research-sections/finance/research-projects/financial-market-microstructure-fmm-1.290258>.

Костенко Т.А., Стоколюк В.В., Заволока Л.А.

Университет таможенного дела и финансов

СОВРЕМЕННЫЕ МЕЖДУНАРОДНЫЕ ФИНАНСОВЫЕ РЫНКИ

Аннотация

В статье была раскрыта сущность термина «финансовый рынок». Проанализированы особенности функционирования современных финансовых рынков. Также выявлены основные тенденции в механизмах совершения сделок и их современных инструментах. Был проведен сравнительный анализ современных финансовых рынков, а также территориальный анализ 10 крупнейших фондовых бирж. Были описаны пути усовершенствования функционирования финансовых рынков.

Ключевые слова: финансовый рынок, инвестор, финансовые активы, биржа, капитализация.

Kostenko T.A., Stokolyuk V.V., Zavaloka L.O.

University of Customs and Finance

MODERN INTERNATIONAL FINANCIAL MARKETS

Summary

The article revealed the essence of the term "financial market". The features of the functioning of modern financial markets are analyzed. Also identified the main trends in the mechanisms of the transactions and their modern tools. A comparative analysis of modern financial markets was conducted, as well as a territorial analysis of the 10 largest stock exchanges. Ways to improve the functioning of financial markets were described.

Keywords: financial market, investor, financial assets, stock exchange, capitalization.